

SUPER BETAALBAAR

**De financiële plannen
van de SP**

SP.

Inhoudsopgave

1. Voorwoord	4
2. Deel 1	5
2.1 Aanleiding	6
2.2 Een overzicht van fiscale maatregelen	7
2.3 Waarom is het mogelijk om de lasten op kapitaal te verhogen	8
2.4 Vestigingsklimaat en productiviteitsgroei is niet negatief gecorreleerd aan de vpb	11
2.5 Conclusie	12
2.6 Bijlage 1. Overzicht van fiscale maatregelen	13
2.7 Bijlage 2. Methodologische bijlage	15
2.8 Eindnoten	16
3. Deel 2	19
3.1 SP alternatieven	19
3.2 Inkomsten en uitgaven	22
3.3 Beknopt overzicht inkomsten en uitgaven	24

Voorwoord

Al jaren laten politieke partijen hun verkiezingsprogramma's doorrekenen door het Centraal Planbureau (CPB). Er bestaat al langere tijd kritiek vanuit de samenleving, wetenschap en politiek over de aannames die ten grondslag liggen aan de rekenmodellen van het CPB.

Een aantal voorbeelden hiervan zijn goed om te benoemen.

Ten eerste: De aanname dat het afschaffen van het eigen risico zou leiden tot hogere kosten omdat mensen meer zorg zouden gaan consumeren. Alsof de mens een nutsmaximaliserend wezen is, die graag zorg wil krijgen. Daarnaast is de huisarts nog altijd de poortwachter die bepaalt naar welke zorg mensen wel en niet worden doorverwezen.

Ten tweede: Het idee dat een euro die geïnvesteerd wordt in onderwijs een verloren euro is. Uit vele wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat iedere euro die geïnvesteerd wordt in onderwijs een multipliereffect heeft op zowel de samenleving en economie.

En ten derde: Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) wil graag langjarige afspraken met gemeenten voor structurele opvang aangaan. In plaats daarvan wordt er op hun begroting bezuinigd. Waardoor zij alleen tijdelijke noodopvang in hotels en schepen kunnen organiseren. Als er langjarige afspraken gemaakt zouden worden, zou dit een besparing opleveren van de helft van de kosten. Dus van 3,5 miljard euro per jaar naar 1,75 miljard euro per jaar. Zonder spreidingswet zit ons land met een peperdure financiering. Iets wat het CPB niet in haar berekeningen wil meenemen.

Dit zijn slechts een aantal voorbeelden van kritieken die er bestaan op de rekenmodellen van het CPB. Nederland is vrij uniek in het hanteren van slechts één planbureau die de financiële en economische effecten van partijprogramma's doorrekent. Hierdoor voelen vele partijen zich genooddaakt om hier aan deel te nemen. Vervolgens zien we bij de uitkomsten van deze doorrekeningen een spel ontstaan waarbij partijen de beste willen zijn op koopkracht, economische groei, werkgelegenheid, begrotingssaldo en overheidsschuld.

Het is wat de SP betreft goed dat hier een breder publiek debat over wordt gevoerd. Andere landen, zoals bijvoorbeeld Duitsland, hebben meerdere en verschillende planbureaus. Dit verschaft bredere inzichten en een publiek debat. Het is daarom dat de SP verschillende onderzoekers heeft gevraagd om de financiële en economische gevolgen van voorstellen uit het SP-verkiezingsprogramma 'SuperSociaal' te onderzoeken.

Het onderzoek is gedaan door Rodrigo Fernandez, werkzaam als postdoctoraal onderzoeker bij KU Leuven en senior onderzoeker bij SOMO (Stichting Onderzoek Multinationals Ondernemingen), Maarten Hietland, econoom en politicoloog, en Boris Schellekens, data-analist. Het onderzoek wordt ook gepubliceerd bij De Burcht, wetenschappelijk instituut van de FNV en Tax Justice Nederland.

Ik wil de onderzoekers graag bedanken voor hun werk. Ook dat zij op ons verzoek ingegaan zijn om deze opdracht te doen. Het onderzoek geeft een helder beeld van de effecten en gevolgen, maar zal ook tot vragen, kritiek en discussie leiden. En zo hoort dat ook.

Na dit voorwoord volgt in deel 1 het onderzoek gedaan door Fernandez, Hietland en Schellekens. Zij geven een overzicht van maatregelen die financiële ruimte creëren door winst en vermogen zwaarder te belasten. Vervolgens onderzoeken zij de haalbaarheid en wenselijkheid van deze maatregelen, met name gericht op de verhoging van de vennootschapsbelasting. Hierbij worden ook internationale vergelijkingen gedaan. Het onderzoek sluit af met een aantal conclusies. Tot slot staan er in deel 2 een aantal SP-alternatieven uitgewerkt en volgt een beknopte financiële onderbouwing.

Met dit rapport geeft de SP duidelijkheid over de financiële en economische gevolgen van de keuzes die in het SP-verkiezingsprogramma 'SuperSociaal' staan. Mocht u nog vragen of meer informatie willen, dan kunt u contact opnemen via financien@sp.nl

Jimmy Dijk
Lijsttrekker SP

DEEL 1

**Belasting op Kapitaal omhoog,
Ongelijkheid omlaag:**

RUIMTE VOOR PUBLIEKE INVESTERINGEN

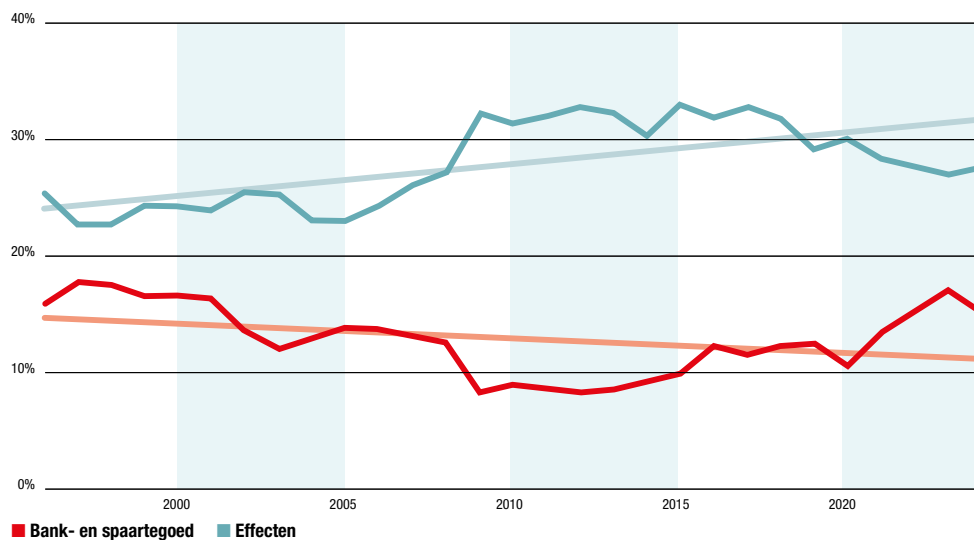
Onderzoek van: Rodrigo Fernandez,
Maarten Hietland en Boris Schellekens.

Dit onderzoek is op verzoek van de Socialistische Partij (SP) verricht en bestaat uit twee delen. Het eerste deel geeft een beknopt overzicht van maatregelen, waaronder een aantal maatregelen die zijn voorgesteld door de SP, die financiële ruimte creëren door winst en vermogen zwaarder te belasten. Het tweede deel onderzoekt de haalbaarheid en wenselijkheid van deze fiscale maatregelen, met name gericht op de verhoging van de vennootschapsbelasting (vpb). In dit onderzoek maken wij met name gebruik van fiscale maatregelen die zijn doorgerekend door het CPB, het ministerie van Financiën of een ander onderzoeksbureau en waarvan een schatting bestaat van de opbrengsten.

1. AANLEIDING

Het aandeel van loonbelasting in de totale belastinginkomsten van Nederland is, in vergelijking met het aandeel van de vpb, sterk gestegen in de afgelopen 25 jaar, zoals te zien in Figuur 1. ¹ Waar de vennootschapsbelasting van 1996 tot 1999 tussen 16 en 18 procent van de totale belastinginkomsten vertegenwoordigde, daalde dit naar 15 procent in 2024. Voor loonbelasting geldt het tegenovergestelde. Bedroeg loonbelasting in die periode tussen 23 en 25 procent van de totale belastingen, in 2024 steeg dit naar 28 procent.

Daarnaast gaat een steeds kleiner deel van het nationaal inkomen naar werkenden (de arbeidsinkomensquote), en een steeds groter aandeel naar bedrijven. Met andere woorden, werkenden hebben over de afgelopen 25 jaar, in vergelijking met bedrijven, een steeds kleiner aandeel in ons totale inkomen en zijn tegelijkertijd wel meer voor de overheidsvoorzieningen gaan betalen. ²

Figuur 1. Aandeel loonbelasting en vennootschapsbelasting in de totale belastinginkomsten (CBS)¹

Een belangrijke reden hiervoor is de daling van het vpb-tarief.³ Dit tarief is sinds de jaren '80 van de vorige eeuw steeds verlaagd. Waar het algemene vpb-tarief in het begin van de jaren '80 nog 48% was,⁴ bedraagt dit tegenwoordig slechts 25,8%.⁵

In dit onderzoek kijken wij naar zowel de belasting op winst als op vermogen. Er zijn de afgelopen jaren tal van rapporten gepubliceerd die licht werpen op de vermogens- en inkomensongelijkheid in Nederland.⁶ Vrijwel alle rapporten stellen dat met name de vermogensongelijkheid de afgelopen decennia sterk is toegenomen. Daarbij wordt ook aangemerkt dat de belastingdruk aan de top juist relatief laag is. Het is verder belangrijk op te merken dat bij het meten van de vermogensongelijkheid (op basis van beschikbare administratieve data) verborgen vermogen buiten beschouwing blijft. Het CBS merkte in het rapport 'Belastingontduiking en vermogensongelijkheid' op dat met name de rijkste Nederlandse huishoudens vermogen voor de fiscus verhullen. De vermogensongelijkheid is dan ook groter dan feitelijk wordt gemeten. ⁷

Met name bij de meeste vermogende Nederlanders, is er een duidelijke samenhang met bedrijfswinsten. Zo staat geschreven in het 2022 Rijksoverheid rapport 'Licht uit, Spot aan': "Waar de meeste Nederlanders hun inkomen vooral verkrijgen uit arbeid, bestaat het inkomen van de top 1% daarnaast voor een aanzienlijk deel uit (ingehouden) winst uit aanmerkelijk belang en ander inkomen uit vermogen".⁸

Eenzelfde verband wordt genoemd in het 2024 CPB/CBS rapport 'Inkomens en belastingen aan de top', gericht op de inkomensverdeling. Daarin staat dat het inkomen van mensen uit de absolute top bijna volledig bestaat uit winst van BV's. ⁹ Het CPB stelt ook dat de toegenomen ongelijkheid in het besteedbaar (en ook primair) inkomen onder andere het gevolg is van gunstige fiscale maatregelen voor directeuren-grootaandeelhouders. Een groot deel van de huishoudens in de top-1% naar vermogen heeft een (directeur-grootaandeelhouder) DGA als hoofdkostwinner.¹⁰

2. EEN OVERZICHT VAN FISCALE MAATREGELEN

Het palet aan mogelijkheden om fiscale maatregelen in te voeren (of af te schaffen) die winst en vermogen zwaarder kunnen belasten, is oneindig. **Tal van maatregelen om de lasten op winst en vermogen te verhogen worden in dit paper niet besproken.**¹¹ Ook andere maatregelen, die (indirect) van invloed zijn op de verdeling van winst en vermogen, zoals de hypotheekrenteaftrek en fossiele subsidies, blijven buiten beschouwing. Dit betekent dat de potentiële opbrengst van fiscale maatregelen groter is dan de maatregelen die we hier bespreken. Wij geven in dit paper een kort en bondig overzicht van de meest voor de hand liggende maatregelen die het tij kunnen keren en die een berekening hebben. Hiermee laten we zien dat een verschuiving van lasten richting kapitaal à 29,7 - 30,7 miljard zowel mogelijk als wenselijk is. Zie tabel 1.

Maatregel	Jaarlijkse opbrengst (miljard euro)	Bron
vpb naar 35,8%	11,4	Ministerie van Financiën
Invoering vermogensbelasting	9,3	Doorrekening CPB
Invoering belasting inkoop eigen aandelen	2,0 - 2,9	Doorrekening SOMO
Aanpassing erf- en schenkbelasting	4,2	Eigen doorrekening
Aanpak fiscale maatregelen	2,8 - 2,9	Ministerie van Financiën
Totaal:	29,7 - 30,7	

Tabel 1. Overzicht van fiscale maatregelen

Verhoging vpb-tarief: Dit is een van de meest voor de hand liggende maatregelen om de belastinginkomsten te verhogen. Er zijn meerdere politieke partijen die in het afgelopen verkiezingsprogramma een verhoging van de vpb hebben voorgesteld.¹² De SP wil de vpb verhogen door deze gelijk te stellen met het laagste tarief van de inkomstenbelasting (35,8%). Volgens berekeningen van het CPB zal een verhoging van het vpb tot 30% in totaal €5,1 miljard aan additionele overheidsinkomsten opleveren.¹³ Volgens de sleutel tabel van het meest recente belastingplan (2026), levert een verhoging van het huidige vpb-tarief per procentpunt circa €1,1 miljard op.¹⁴ Een verhoging van het algemene vpb-tarief naar 35,8% zou in dat geval ongeveer €11,4 miljard opleveren. Dit betreft een benadering, aangezien er geen rekening wordt gehouden met mogelijke gedragseffecten van een verhoging van het vpb-tarief boven de 30%.

Invoering vermogensbelasting: Een ander belangrijk middel is de invoering van een vermogensbelasting (zowel voor bedrijven als individuen). Tot op heden heeft Nederland, buiten de fictieve rendement belasting van box 3, geen afzonderlijke vermogensbelasting. Een dergelijke invoer van een vermogensbelasting kan voor veel extra belastinginkomsten zorgen, uiteraard afhankelijk van de precieze invulling van de maatregel (met name de hoogte van het tarief en de uiteindelijke grondslag). Het totale fiscale voordeel kan hierbij oplopen tot €9,3 miljard.¹⁵

Invoering belasting op inkoop eigen aandelen: In 2023 besloot de Tweede Kamer om de inkoop van eigen aandelen te gaan belasten, maar dat is door het kabinet in 2024 teruggedraaid. Inkoop van eigen aandelen is dé manier voor beursgenoteerde bedrijven om geld belastingvrij uit te keren aan aandeelhouders door het aantal aandelen te verlagen zodat de winst per aandeel en daarmee de aandelenprijs stijgt. Niet-beursgenoteerde bedrijven kunnen deze voordelige constructie niet gebruiken en moeten genoegen nemen met dividend waarover 15% belasting wordt geheven. Het invoeren van deze belasting kan de staatskas tot 2,9 miljard euro per jaar opleveren.¹⁶

Erf- en schenkbelasting: Ook de erf- en schenkbelasting levert een belangrijke bijdrage aan de totale belastinginkomsten van Nederland. Een verhoging van de tarieven en/of beperking van de vrijstellingen op basis van de relatie tot de schenker of erflater, kan leiden tot forse belastinginkomsten. Afhankelijk van de precieze invulling, betekent dit een lastenverzwaring op vermogen. Hier kan tot €4,2 miljard worden gerealiseerd.¹⁷

Aanpak fiscale maatregelen: In het Ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen', door het ministerie van Financiën gepubliceerd in juni 2023, zijn de fiscale regelingen van het belastingstelsel tegen het licht gehouden. In het rapport worden de 116 fiscale regelingen onder andere beoordeeld op doeltreffendheid, doelmatigheid en het maatschappelijk belang. In dit kader zullen we enkele fiscale voordelen binnen het thema 'verlaging lastendruk in de winstfeer' bespreken, met name de fiscale regelingen die gericht zijn op het grootbedrijf en/of vermogende MKB'ers. De afschaffing van de door ons geselecteerde maatregelen brengt in totaal tussen de €2,8 en €3,0 miljard op.¹⁸ Achterin dit document, in de bijlage, worden de details van deze fiscale regelingen uiteengezet.

3. WAAROM IS HET MOGELIJK DE LASTEN OP KAPITAAL TE VERHOGEN

3.1. Grote beursgenoteerde bedrijven zijn in de positie meer belasting te betalen

Nederland volgt sinds 2000 een mondiale trend van dramatische verlaging van de vpb.¹⁹ In de afgelopen 24 jaar is de vpb in Nederland met 9,2 procentpunt gedaald van 35 procent naar 25,8 procent. Nederland stond hierin niet alleen: ook Duitsland verlaagde in diezelfde periode de belasting met maar liefst 22,1 procentpunt (van 52,0 naar 29,9 procent) en Frankrijk met 11,9 procentpunt (van 37,8 naar 25,8 procent).²⁰

Het terugkerende argument bij voorstanders van een lagere vpb is dat een lagere vpb leidt tot meer productieve investeringen.²¹ De belofte van de voorstanders luidde economische groei en meer banen. 24 jaar later kunnen we definitief concluderen: dit experiment is spectaculair mislukt.

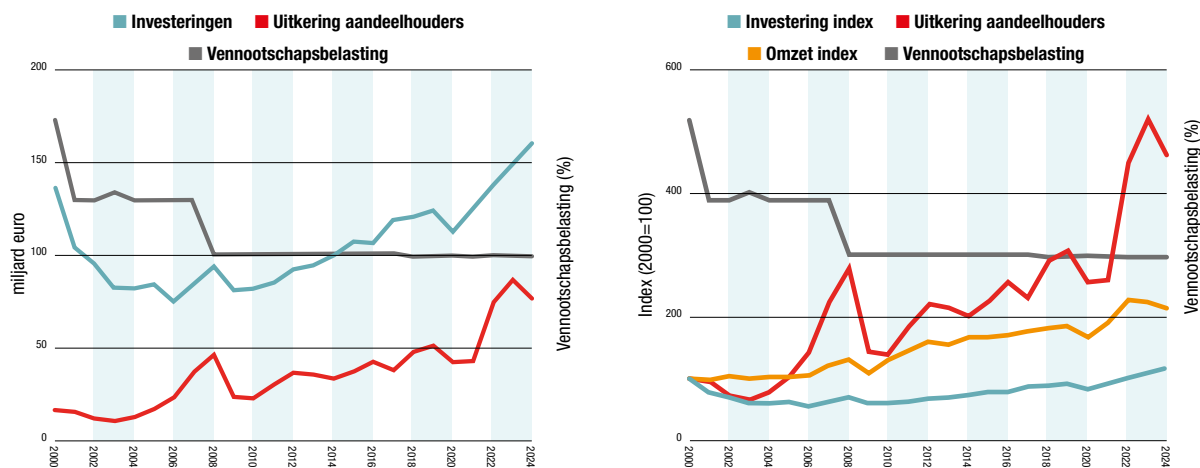
De cijfers: Financiële middelen die vrijkomen gaan naar de aandeelhouders en niet naar investeringen

Met data van de London Stock Exchange Group (LSEG) hebben we 1.508 bedrijven geanalyseerd die belastingplichtig zijn in Nederland, Frankrijk en Duitsland, met volledige gegevens tussen 2000 en 2024. In de bijlage staat een methodologische verantwoording. We onderzochten hun totale investeringen (CAPEX) en uitkeringen aan aandeelhouders (dividend plus ingekochte eigen aandelen). De resultaten tonen een duidelijk beeld, zoals in de figuren hieronder te zien is. Het bevestigt ook andere studies die hiernaar hebben gekeken, in Nederland²² en andere landen.²³

Duitsland: substantiële belastingverlaging zonder corresponderende investeringsgroei

In Duitsland, zie Figuur 2, daalde de vpb met 22,1 procentpunt, van 52,0 procent naar 29,9 procent in de periode 2000-2024. In die periode groeide de omzet van de Duitse beursgenoteerde bedrijven met 114,3 procent. Terwijl de omzet steeg, groeiden de kapitaalinvesteringen (CAPEX) slechts met 17,3 procent. Daarentegen stegen de uitkeringen aan aandeelhouders met 358,4 procent.

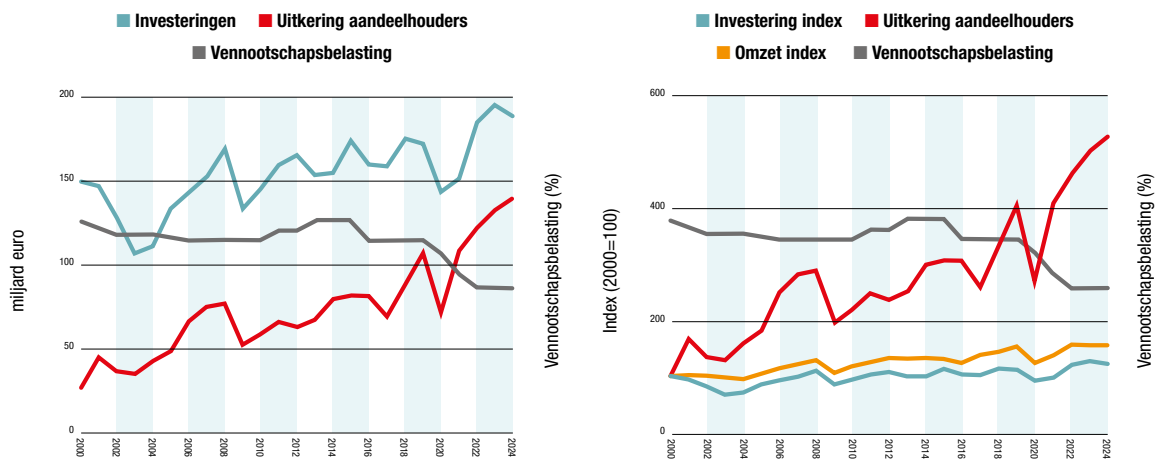
Dit betekent dat uitkeringen 20,7 keer sneller zijn gegroeid dan productieve investeringen. Deze ontwikkeling suggereert dat de belastingvoordelen primair ten goede kwamen aan kapitaalverschaffers in plaats van aan investeringen in de reële economie.

Figuur 2. Duitsland. Links, vpb in vergelijking met de totale investeringen en uitkeringen aan aandeelhouders per jaar in miljard euro. Rechts, de groei vanaf 2000 in omzet, investeringen en uitkeringen aan aandeelhouders

Frankrijk: vergelijkbare ontwikkeling met kleinere magnitudo

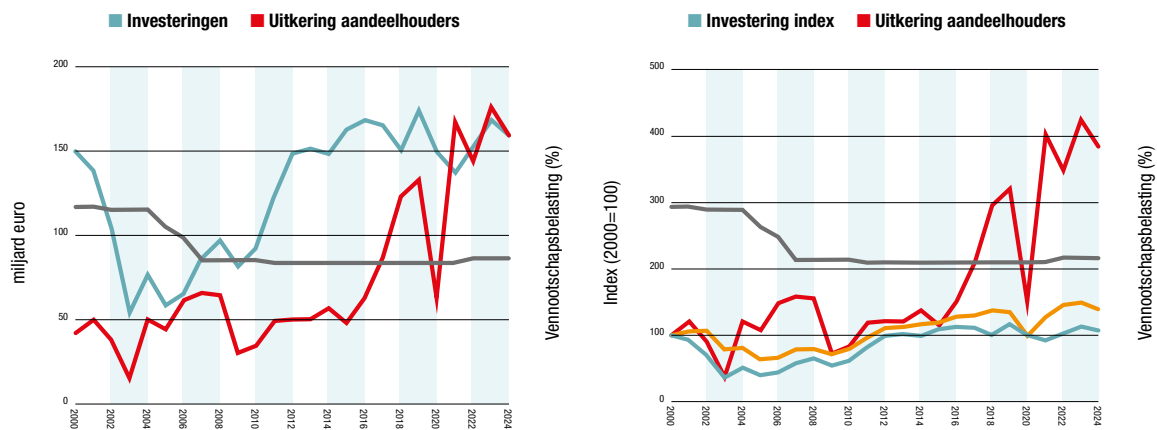
Frankrijk vertoont een soortgelijk patroon (Figuur 3). De vpb werd verlaagd van 37,8 procent naar 25,8 procent in de periode 2000-2024. De omzet steeg met 58,2 procent en de investeringsgroei van Franse beursgenoteerde bedrijven was 26,0 procent. De uitkeringen aan aandeelhouders stegen echter met 426,5 procent, wat betekent dat deze 16,4 keer sneller groeiden dan kapitaalinvesteringen.

Figuur 3. Frankrijk. Links, vpb in vergelijking met de totale investeringen en uitkeringen aan aandeelhouders per jaar in miljard euro. Rechts, de groei vanaf 2000 in omzet, investeringen

Nederland: Inmiddels evenveel uitgekeerd aan aandeelhouders als geïnvesteerd

Nederlandse bedrijven vertonen eenzelfde patroon (Figuur 4). We hebben eerder besproken dat in Nederland de vpb werd verlaagd van 35 procent naar 25,8 procent. In die periode groeide de omzet met 38,1 procent, de investeringen met 5,9 procent, maar de uitkeringen aan aandeelhouders met 280,8 procent. We verkeren de afgelopen jaren in de situatie waarin onze beursgenoteerde bedrijven inmiddels evenveel uitkeren aan aandeelhouders als investeren in hun bedrijf. De ongeveer 100 grootste beursgenoteerde bedrijven met een gezamenlijke omzet van 732,5 miljard euro in 2024, investeerden in dat jaar bijna 40 miljard euro, en keerden in dat jaar bijna 40 miljard euro uit aan aandeelhouders.

Figuur 4. Nederland. Links, vpb in vergelijking met de totale investeringen en uitkeringen aan aandeelhouders per jaar in miljard euro. Rechts, de groei vanaf 2000 in omzet, investeringen en uitkeringen aan aandeelhouders.

Minder vpb, geen extra productiecapaciteit

De stelling dat een lagere vpb leidt tot verhoogde kapitaalinvesteringen lijkt niet door de data te worden ondersteund. Integendeel, de empirische bevindingen suggereren dat belastingverlagingen primair hebben geresulteerd in verhoogde uitkeringen aan aandeelhouders in plaats van additionele investeringen in productiecapaciteit.

De analyse toont dat ondanks substantiële omzetgroei in alle drie onderzochte landen, de groei van kapitaalinvesteringen (CAPEX) significant achterbleef bij de groei van de totale omzet en uitkeringen aan de aandeelhouders. Dit wijst op een allocatie van de door belastingverlagingen vrijgekomen middelen naar verhoogde dividenduitkeringen en inkoop van eigen aandelen (share buybacks).

3.2 Deze analyse laat zien dat een verlaging van de vpb een macro-economisch lek heeft gecreëerd

Deze bevindingen zetten vraagtekens bij de traditionele ‘supply-side argumentatie’ dat lagere belastingtarieven automatisch leiden tot verhoogde investeringsactiviteit. De data suggereert veeleer dat belastingverlagingen voornamelijk de overdracht van kasstromen van belastingafdracht naar (buitenlandse) aandeelhouders hebben bewerkstelligd.

De verlaging van de vpb van 35% 20 jaar geleden naar het huidige 25,8%, ging gepaard met een afname of afvlakking van binnenlandse kapitaalvorming en een toename van uitkeringen aan aandeelhouders.²⁴ Gegeven de eigendomsstructuur, waarbij een substantieel²⁵ percentage van de aandeelhouders niet in Nederland resideert, vloeit hierdoor een groter deel van deze kasstromen naar het buitenland. Uit de LSEG dataset blijkt dat gemiddeld 85% van de aandeelhouders van Nederlandse beursgenoteerde bedrijven uit het buitenland komt. Dit resulteert in een netto-lek: een hogere uitstroom van primaire inkomens naar niet-ingezetenen, waardoor het beschikbaar nationaal inkomen potentieel afneemt ten opzichte van het binnenlands product en de binnenlandse bestedingsimpuls ceteris paribus verzwakt.

De financiële impact is dat de verhoging van de vpb kan leiden tot extra inkomsten per jaar die geïnvesteerd kunnen worden in publieke diensten en infrastructuur, zoals de woningmarkt, klimaattransitie, onderwijs, infrastructuur en zorg. Geld dat nu vaak naar buitenlandse aandeelhouders gaat, zou in dat geval in Nederland blijven en de economische structuur versterken.

3.3 Meer landen zullen de druk voelen om de vpb te verhogen

Tijdens de NAVO-top van 2025 in Den Haag is overeengekomen dat alle NAVO-lidstaten hun defensiebudget moeten verhogen tot 5% van het BBP.²⁶ Een dergelijke stijging van overheidsuitgaven kan op twee manieren worden gefinancierd: (1) een verhoging van inkomsten of (2) een bezuiniging op andere uitgaven.

Een verhoging van de inkomsten kan plaatsvinden via hogere belastingen of via de verhoging van de overheidsschuld. De ruimte om de overheidsschuld op te voeren is in veel andere EU-landen kleiner dan in Nederland, waar de schuldquote relatief laag is en onder het EU-gemiddelde ligt. De gemiddelde schuldquote in de Eurozone was 87,1% in april 2025, terwijl dit in Nederland 43,3% was, oftewel minder dan de helft.²⁷ Dit significante verschil vergroot de kans dat elders de druk toeneemt om belastingen, onder meer op winst en vermogen, te verhogen. Gezien eerdere ontwikkelingen is dit een logische uitkomst.²⁸

De Nederlandse discussie over hogere lasten op kapitaal moet daarom worden gezien in een internationale context van opwaartse belastingdruk in omringende landen. Het is geen louter Nederlands vraagstuk en kan duiden op een herijking van de sinds de jaren tachtig ingezette neerwaartse trend in de belasting op winst. Het IMF stelt daarom ook dat voor een permanente verhoging van uitgaven een geloofwaardig financieringsplan nodig is, met een mix van maatregelen waar ook belastingverhogingen bij horen.²⁹ Dit lijkt ook te worden ondersteund door het recent uitgebrachte OESO-rapport Tax Policy Report 2024. In dit rapport, waarvoor 86 landen werden geënquêteerd, wordt geconcludeerd dat overheden belastingen recentelijk verhoogd hebben, ook ten aanzien van bedrijven.

Dit is een belangrijk gegeven. Hoewel het directe causale verband tussen een lagere vpb en een sterker vestigingsklimaat zwak is (zoals in het volgende deel wordt toegelicht), verzwakt de internationale druk tot herijking de argumenten tegen een verhoging van de vpb verder.

4. VESTIGINGSKLIMAAT EN PRODUCTIVITEITSGROEI IS NIET NEGATIEF GECORRELEERD AAN DE VPB

In de discussie over de hoogte van de vpb wordt vaak genoemd dat de concurrentiepositie van Nederland van belang is. Zowel in ambtelijke rapporten als in parlementaire discussies worden meerdere redenen genoemd waarom een laag vpb-tarief essentieel is.³⁰ We zullen deze redenen één voor één bespreken:

1) Een lage vpb zorgt voor meer investeringen, wat leidt tot hogere productiviteit, hogere lonen en meer werkgelegenheid

In veel gevallen wordt aangenomen dat een lagere vpb leidt tot meer investeringen. In paragraaf 3.1 is aangetoond dat een dergelijk verband empirisch niet wordt ondersteund. Zo lijkt de hoogte van het vpb-tarief geen grote rol te spelen in de hoeveelheid investeringen die bedrijven doen.

2) Een lage vpb zorgt ervoor dat Nederland aantrekkelijk blijft voor hoofdkantoren

Nederland heeft, zeker in vergelijking met andere landen, veel (internationale) hoofdkantoren. Voor veel bedrijven betreft dit echter slechts de statutaire zetel. Met andere woorden, deze bedrijven hebben alleen op papier (om juridische of fiscale redenen) het hoofdkantoor in Nederland, terwijl de daadwerkelijke activiteiten elders worden uitgevoerd. Voorbeelden hiervan zijn Stellantis, JBS, Diageo en Nike.³¹

Het economische belang van deze hoofdkantoren is beperkt en laat zich met name gelden ten aanzien van fiscalisten en juristen. Daarbij schaadt deze praktijk de belastinginkomsten van andere landen en verzwakt het de grondslag van de internationale systematiek van belastingregelingen. Dit ondermijnt tevens de Nederlandse onderhandelingspositie.³²

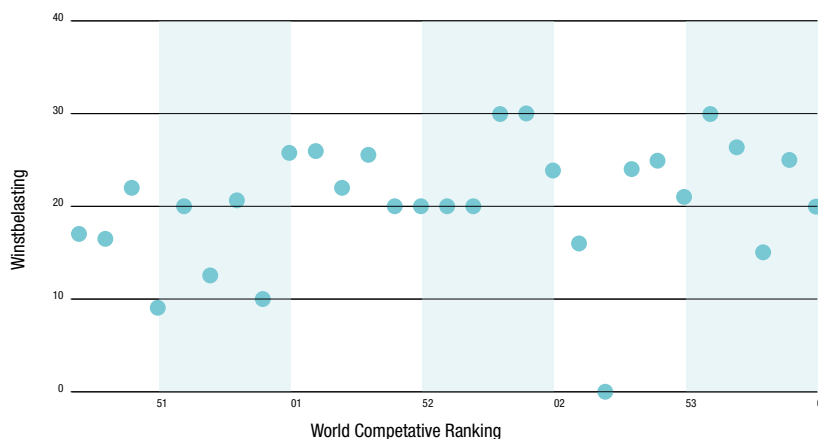
3) Een lage vpb vergroot de aantrekkingskracht van buitenlandse bedrijven

Het is onduidelijk welke rol de vpb speelt bij de aantrekkingskracht van buitenlandse bedrijven. In het recente rapport van de Adviescommissie Belastingheffing van Multinationals wordt opgemerkt: “Echter, hoe groot de effecten van de fiscaliteit precies zijn en tot hoeveel economische activiteit ze leiden, laat zich lastig precies meten.”

Wel weten we dat andere factoren, zoals politieke en macro-economische stabiliteit, goed bestuur, kwaliteit van de publieke voorzieningen en arbeidsproductiviteit van groot belang zijn. Deze factoren zijn juist gestoeld op belastinginkomsten. Het gaat uiteindelijk dan ook niet om het vestigingsklimaat, maar om het creëren van brede welvaart en een goed leefklimaat.³³

De spreidingsgrafiek in Figuur 5 relateert de positie van landen op de ‘World Competitiveness Ranking’ aan het tarief van de winstbelasting. Op de horizontale as staat het rangnummer op de index weergegeven, oplopend van 1 (hoogste score) tot 30 (laagste score). De verticale as toont het overeenkomstige winstbelastingstarief per land. Nederland staat op nummer 10 van deze ranking.³⁴

De berekende correlatie³⁵ bedraagt 0,061. Dit duidt op een verwaarloosbare lineaire samenhang tussen de competitiviteitsrangorde (World Competitiveness Ranking) en de hoogte van de winstbelasting. Landen met een betere of slechtere positie op de index vertonen geen systematisch lager of hoger tarief. Figuur 5 laat daarmee zien dat er geen empirische ondersteuning is voor de stelling dat een lager winstbelastingstarief samenvalt met een gunstiger vestigingsklimaat.

Figuur 5. Deze spreidingsdiagram laat de horizontale as, de ranglijst zien van landen op de ‘World Competitive Ranking’ index³³ van het hoogste rangnummer 1 tot nummer 30 met de laagste score. De verticale as laat de hoogte van de winstbelasting zien

5. CONCLUSIE

In dit paper is onderzocht hoe winsten en vermogens zwaarder belast kunnen worden, en wat de economische implicaties van een dergelijke lastenverzwaring zijn.

Over de afgelopen decennia zijn werkenden, vergeleken met bedrijven en vermogenden, een groter deel van de lasten gaan dragen. Tegelijkertijd gaat een steeds groter deel van ons nationaal inkomen naar bedrijven, en een steeds kleiner deel naar werkenden. Dit heeft geleid tot een toename van vermogensongelijkheid in Nederland, met name aan de top van de inkomenspiramide. Tegelijkertijd is de vpb in de afgelopen 40 jaar bijna gehalveerd, terwijl de belastingdruk onder zeer vermogenden relatief laag blijft.

De komende jaren zal Nederland worden geconfronteerd met hogere overheidsuitgaven op verschillende departementen. Deze kosten moeten binnen de samenleving worden opgevangen. In dit paper is een uiteenzetting gegeven van de mogelijkheden om winst en vermogen zwaarder te belasten. Tevens is aangegeven dat een dergelijke lastenverzwaring te rechtvaardigen is, gezien (a) de ontwikkeling van de winst- en arbeidsinkomensquote en (b) de lage belastingdruk op winst en vermogen.

De maatregelen die in dit paper gepresenteerd zijn zullen de totale overheidsinkomsten met €29,7 tot 30,7 miljard laten toenemen. Deze overheidsinkomsten kunnen verder toenemen als de hypotheekrenteaftrek en de fossiele subsidies worden afgebouwd.

In dit paper is onderzocht of de afbouw van de vpb in de afgelopen 24 jaar heeft geleid tot een toename van productieve investeringen bij bedrijven. Op basis van de gegevens van 1.508 bedrijven is gebleken dat de belastingverlaging ten aanzien van bedrijven vooral ten goede is gekomen aan aandeelhouders. Dit is niet alleen het geval in Nederland, maar ook in Duitsland en Frankrijk.

Macro-economisch impliceert dit een ongunstige verschuiving in de groei compositie: een hogere uitkeringsquote gaat gepaard met een lagere investeringsquote. Daarnaast neemt, bij gelijkblijvende overige omstandigheden, de belastinggrondslag af doordat middelen die voorheen binnenlands werden aangewend (waaronder publieke investeringen) nu in grotere mate buitenlands worden uitgekeerd.

Daarnaast hebben we gekeken in hoeverre er een samenhang bestaat tussen de mate van economische competitiviteit van een land en het geheven statutaire vpb-tarief. Uit de data blijkt dat deze samenhang niet lijkt te bestaan. Dit laat zien dat het verhogen van belastingen (een zogenoemde push factor) een veel kleinere rol speelt dan de zogenoemde 'pull factors' (zoals een hoogopgeleide beroepsbevolking, infrastructuur en een prettige leefomgeving).

BIJLAGE 1. OVERZICHT VAN FISCALE MAATREGELEN

- **Doorschuiving stakingswinst - €320 miljoen + Doorschuifregelingen inkomen uit aanmerkelijk belang (box 2) - €124 miljoen**

Uitleg: Ondernemers die hun onderneming verkopen, moeten belasting betalen over de stakingswinst. In bepaalde gevallen kunnen ondernemers de belasting over de stakingswinst doorschuiven naar degene die de onderneming overneemt. De verkopende ondernemer hoeft dan niet zelf af te rekenen met de Belastingdienst. Doel van deze fiscale regeling was met name het waarborgen van de continuïteit van het bedrijf.³⁶

Uitleg: Normaal gesproken wordt het vervreemdingsvoordeel (het verschil tussen de overdrachtprijs en de verkrijgingsprijs) in box 2 belast bij de persoon die het aanmerkelijk belang (fictief) vervreemdt. Bij gebruik van deze regeling wordt het vervreemdingsvoordeel niet belast en wordt de verkrijgingsprijs van de nieuwe eigenaar gelijkgesteld aan de verkrijgingsprijs van de oude eigenaar. De waardestijging tijdens het eigendom van de vorige eigenaar wordt hierdoor in principe belast op het moment van vervreemding door de nieuwe eigenaar, tenzij opnieuw gebruik wordt gemaakt van deze regeling.³⁷

Bij beide fiscale regelingen wordt in het Ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen' opgemerkt dat met name de uitvoerbaarheid en handhaving moeilijk is.³⁸ Ook blijkt het doel van de fiscale regelingen, voorkoming van continuïteitsproblemen bij de overdracht van een onderneming door een acute betaling van belasting bij overdracht van een onderneming, vaak niet relevant. Zo blijkt uit een evaluatie van het CPB (2022) dat maar in zeer weinig gevallen sprake is van liquiditeitsproblematiek bij overdracht.³⁹

- **OVB Vrijstelling cultuurgrond - 258 miljoen**

Uitleg: De koper van een perceel landbouwgrond, is in beginsel overdrachtsbelasting verschuldigd aan de Staat. Het tarief voor de overdrachtsbelasting is in dat geval 10,4% van de waarde van de grond. Wanneer ten behoeve van de landbouw bedrijfsmatig geëxploiteerde cultuurgrond (inclusief o.a. veeteelt en bosbouw) wordt overgedragen is dit vrijgesteld van overdrachtsbelasting. Voorwaarde is wel dat de grond voor een periode van minimaal 10 jaar na de overdracht door een landbouwer bedrijfsmatig in de landbouw wordt gebruikt.⁴⁰

Uit het Ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen' blijkt dat de doelmatigheid en reden voor overheidsingrijpen van deze regeling onduidelijk is.⁴¹

- **Liquidatie- en stakingsverliesregeling - €770 miljoen**

Uitleg: De liquidatieverliesregeling (LVR) en stakingsverliesregeling (SVR) vormen uitzonderingen op de vrijstelling van buitenlandse resultaten. Beide fiscale maatregelen dienen ertoe dat in het buitenland geleden definitieve verliezen kunnen worden afgetrokken van de Nederlandse winst. De achtergrond hiervan is dat verliezen op gestaakte buitenlandse ondernemingsactiviteiten aldaar niet meer kunnen worden verrekend met toekomstige winsten. Immers, de onderneming bestaat niet meer. Dit terwijl het bedrijf wel degelijk investeringen heeft gedaan en daarop verliezen heeft geleden. De LVR en SVR bieden aldus een 'vangnet': voor deze definitief geleden verliezen biedt Nederland alsnog de mogelijkheid van aftrek.⁴²

Uit analyse van de Adviescommissie Belastingheffing van multinationals blijkt dat de liquidatieverliesregeling voornamelijk (voor 67%) wordt gebruikt door het grootbedrijf.⁴³ Verder blijkt uit het Ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen' dat de maatregel op ongewenste manier wordt gebruikt, wat noodzaakt tot een case-by-case benadering van de Belastingdienst. Dit belemmert de uitvoerbaarheid en handhaving van de maatregel.⁴⁴

- **Landbouwvrijstelling in de winstsfeer - €788 miljoen**

Uitleg: De landbouwvrijstelling regelt dat de waardeverandering van grond niet tot de winst uit landbouwbedrijf behoort, voor zover die verandering is toe te rekenen aan de ontwikkeling van de waarde in het economisch verkeer bij een voortgezet agrarisch gebruik (het geldt dus niet als de bestemming van de grond veranderd). De regeling is bedoeld om een gelijke fiscale behandeling van landbouwer-eigenaren en verpachters te bewerkstelligen.⁴⁵

Uit de laatste evaluatie uit 2024 blijkt dat deze fiscale regeling de beleidsdoelstelling achterhaald heeft en daarmee per definitie ondoelmatig is.⁴⁶

- **Schen- en erfbelasting Bedrijfsopvolgingsfaciliteit - €525 miljoen**

Uitleg: Wanneer een onderneming wordt geschonken/geërfd, moet er over de waarde van die onderneming erf- of schenkbelasting betalen. Als de onderneming wordt voortgezet kan gebruikgemaakt worden van de bedrijfsopvolgingsregeling. Voor een geërfde of geschonken onderneming geldt, indien aan bepaalde voorwaarden is voldaan, een voorwaardelijke vrijstelling van erfbelasting respectievelijk schenkbelasting voor het ondernemingsvermogen. Indien de geërfde of geschonken onderneming voor een periode van een vast aantal jaar wordt voortgezet, wordt de voorwaardelijke vrijstelling definitief.⁴⁷

Uit het Ambtelijk rapport 'Aanpak fiscale regelingen' blijkt dat de fiscale maatregel niet doelmatig is en slecht scoort op uitvoerbaarheid en handhaving.⁴⁸

- **Herinvesteringsreserve - €10-100 miljoen**

Uitleg: De boekwinst bij vervreemding van een bedrijfsmiddel kan onder voorwaarden worden gereserveerd door middel van de herinvesteringsreserve (HIR). De betreffende boekwinst wordt daardoor niet meteen belast.⁴⁹

De grenzen van de reserveringsmogelijkheden van deze regeling worden regelmatig door belastingplichtigen opgezocht, wat de regeling complex en arbeidsintensief maakt voor uitvoering en handhaving.⁵⁰

- **Stakingsaftrek - €17 miljoen**

Uitleg: Bij de staking van een onderneming of een deel ervan is van de behaalde stakingswinst een maximum bedrag vrijgesteld van belastingheffing in de inkomstenbelasting. Op de in een kalenderjaar berekende stakingsaftrek wordt de in het verleden genoten stakingsaftrek in mindering gebracht.⁵¹

De stakingsaftrek had als doel om geschillen tussen de Belastingdienst en een belastingplichtige bij staking te voorkomen. Echter, het doel lijkt niet langer actueel te zijn, door invoering van de Wet IB 2001.⁵²

BIJLAGE 2. METHODOLOGISCHE BIJLAGE

Deze bijlage geeft een overzicht van de methodologie die is gebruikt in de analyses van de vennootschapsbelasting en de relatie met de bedrijfsinvesteringen en uitkeringen aan de aandeelhouder (dividend en inkoop eigen aandelen).

A. Gebruikte database en velden

Voor deze analyse is gebruikgemaakt van de 'Fundamentals'-module van de database van de London Stock Exchange Group (LSEG), voorheen bekend als Refinitiv, gedownload op 14 juli 2025. De extractie en verwerking zijn geautomatiseerd met behulp van de Python-bibliotheek van LSEG. Deze dataset bevat financiële indicatoren van beursgenoteerde ondernemingen. De volgende velden zijn geselecteerd:

LSEG veld naam	LSEG veld beschrijving
Instrument	Company PermID
TR.F.CommonName	Company Name
TR.F.TotRevenue	Sales
TR.F.CAPEXTot	CAPEX as reported
TR.F.CAPEXNetCF	CAPEX cashflow
TR.F.StockComRepurchRetiredCF	Net stock buyback (cashflow)

Voor de vennootschapsbelasting is gebruikgemaakt van het Tax Foundation rapport, 'Corporate Income Tax Rates in Europe, 2025', dat voor alle landen het niveau van de winstbelasting bijhoudt⁵³

B. Selectie bedrijven

De analyse richt zich op alle ondernemingen die sinds 2000 in Nederland geregistreerd en belastingplichtig zijn. In enkele gevallen zijn bedrijven in Nederland beursgenoteerd maar niet geregistreerd. Echter, deze bedrijven zijn wel belastingplichtig in Nederland volgens hun eigen jaarrekeningen. De negen bedrijven die dit betreft (Ariston, Cementir, MFE, Trivago, Campari, Pluxee, Iveco, RHI en CNH) zijn toegevoegd aan de dataset.

Daarnaast zijn financieel-gerelateerde bedrijven uitgesloten om vertekening te voorkomen. Dit is gedaan door middel van TRBC classificatie van bedrijven.⁵⁴ De sectoren uitgesloten zijn: 'Financials', 'Real Estate', 'Academic & Educational Services', 'Government Activity', en 'Institutions, Associations & Organizations'.

C. Berekening

LSEG rapporteert data van de afgelopen 50 jaar, maar niet voor alle bedrijven en landen in dezelfde mate. Vanaf 2000 is de rapportage van Nederland, Duitsland en Frankrijk stabiel, en rapporteert het circa 130 Nederlandse bedrijven, circa 700 Franse bedrijven en circa 620 Duitse bedrijven. Daarom is de analyse vanaf 2000 gestart.

Voor de berekening van de investeringen is het veld CAPEX genomen uit de cashflow. Alleen indien een bedrijf dit niet rapporteerde, is gekeken naar de winst- en verliesrekening.

Voor de uitkering aan aandeelhouders is gekeken naar het totaal van de betalingen van dividend en inkoop eigen aandelen, zoals gerapporteerd in het kasstroomoverzicht.

EINDNOTEN

- ¹ CBS Statline (2025, 23 september)
- ² Ministerie van Financiën (2025). Miljoenennota, Belastingplan, begrotingen en bijbehorende stukken. In Prinsjesdag: <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/prinsjesdag/miljoenennota-en-andere-officiële-stukken> | Rijksoverheid.nl, pp. 22-23.
- ³ Lejour, A. (2022, 13 oktober). Hervreiding door overheidsuitgaven | <https://www.cpb.nl/column-hervreiding-door-overheidsuitgaven>.
- ⁴ Dit refereert aan het algemene tarief dat van toepassing is in Nederland. Er is ook een verlaagd tarief. Dat tarief (van 19%) geldt voor winsten tot 200.000 euro. Belastingdienst (2025, 15 juli). https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/vennootschapsbelasting/tarieven_vennootschapsbelasting
- ⁵ Kamerstuk 35028, nr. 21 | Overheid.nl > Officiële bekendmakingen. (2018, 5 november).
- ⁶ Centraal Planbureau (2022). <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Policy-Brief-Ongelijkheid-en-hervreiding.pdf> (2024). Inkomens en belastingen aan de top. In <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Publicatie-Inkomens-en-belastingen-aan-de-top.pdf>; Centraal Planbureau (2020). Belastingontduiking en vermogensongelijkheid. In <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Policy-Brief-Belastingontduiking-en-vermogensongelijkheid.pdf>; Rijksoverheid (2022). <https://www.rijksfinancien.nl/sites/default/files/rapporten/vermogensverdeling/IBO-Vermogensverdeling-rapport.pdf>; CPB (2023). <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Publicatie-De-Nederlandse-economie-in-historisch-perspectief.pdf>; <https://longreads.cbs.nl/materiele-welvaart-in-nederland-2024/ongelijkheid-in-financiële-welvaart/> (2024). Ongelijkheid in financiële welvaart - Materiële welvaart in Nederland 2024. Ongelijkheid in Financiële Welvaart - Materiële Welvaart in Nederland 2024 | CBS; CBS (2025). 56 procent vermogen in handen van 10 procent huishoudens. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2025/03/56-procent-vermogen-in-handen-van-10-procent-huishoudens>
- ⁷ Centraal Planbureau (2020). Belastingontduiking en vermogensongelijkheid. In <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Policy-Brief-Belastingontduiking-en-vermogensongelijkheid.pdf>
- ⁸ Rijksoverheid (2022). <https://www.rijksfinancien.nl/sites/default/files/rapporten/vermogensverdeling/IBO-Vermogensverdeling-rapport.pdf> (p. 6).
- ⁹ Centraal Planbureau (2024). Inkomens en belastingen aan de top. In CPB Publicatie (p. 2). <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Publicatie-Inkomens-en-belastingen-aan-de-top.pdf>
- ¹⁰ Rijksoverheid (2022). <https://www.rijksfinancien.nl/sites/default/files/rapporten/vermogensverdeling/IBO-Vermogensverdeling-rapport.pdf> (p. 42)
- ¹¹ Denk bijvoorbeeld aan de maatregelen voorgesteld in de 'Adviescommissie Belastingheffing van multinationals'. Adviescommissie Belastingheffing van multinationals (2020). https://www.rijksfinancien.nl/modules/custom/rijksfinancien_visuals/assets/bouwstenen_belastingstelsel/data/rapporten/11.%20Rapport+Adviescommissie+ter+Haar.pdf
- ¹² Onder andere GroenLinks-PvdA, D66 en de ChristenUnie. <https://www.cpb.nl/keuzes-in-kaart-2025-2028> | CPB website. (p. 12).
- ¹³ Op basis van doorrekening verkiezingsprogramma GL-PVDA 2024. CPB. (2023). <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/Keuzes-in-Kaart-2025-2028-H4-GroenLinks-PvdA.pdf> (p. 176).
- ¹⁴ Ministerie van Algemene Zaken. (2025, 12 september). <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2025/09/16/fiscale-sleuteltabel-2026> (p. 2).
- ¹⁵ Zowel D66 (€1.3 miljard), GroenLinks-PVDA (€9.3 miljard) als ChristenUnie (€4.2 miljard) hebben een variant van vermogensbelasting door laten rekenen bij het CPB. <https://www.cpb.nl/keuzes-in-kaart-2025-2028> | CPB website. (pp. 157, 176, 199). De SP stelt, op basis van het SP verkiezingsprogramma van 2025, een vermogensbelasting van 5% in op vermogens boven de €5 miljoen. De verwachting is dat deze voor een groot gedeelte overeen zal komen met de door het CPB berekende opbrengst van vermogensbelasting zoals voorgesteld door GL/PvdA (zie hierboven), gezien de gelijkenis tussen secties voorstellen ten aanzien van vermogensbelasting.
- ¹⁶ SOMO (2024, 8 september). <https://www.somo.nl/nl/belasting-inkoop-eigen-aandelen/SOMO>.
- ¹⁷ Zie Keuzes in Kaart CPB van D66 (1.9 miljard), GL-PvdA (1.8 miljard), ChristenUnie (1,0 miljard), Volt (3.3 miljard) en CDA (0.6 miljard); pagina 157; 176; 189; 199; 211.
- ¹⁸ Fiscale regelingen | Ministerie van Financiën - <https://www.rijksfinancien.nl/fiscale-regelingen>. (z.d.).]
- ¹⁹ Fernandez, R., & Bieckmann, F. (2020, 3 september). <https://www.ftm.nl/artikelen/dividendbelasting-mars-naar-de-bodem?share=k9F1SaAe+MDBt/fM0St3ioHTJK0xy/eJrh/xhdONkb/2ZTleDA+4FqXKA==> Follow The Money.

- ²⁰ Taxfoundation (2025). <https://taxfoundation.org/data/all/eu/corporate-income-tax-rates-europe/> | Tax Foundation.
- ²¹ Fernandez, R., & Bieckmann, F. (2020, 3 september). <https://www.ftm.nl/artikelen/dividendbelasting-mars-naar-de-bodem?share=k9F1SaAe+MDBt/fM0St3ioHTJK0xy/eJrh/xhd0Nkb/2ZTieDA+4FqXKA==> Follow The Money.
- ²² SOMO (2023). <https://www.somo.nl/nl/aandeelhouders-eerst>. SOMO.
- ²³ Baker, A., Haslam, C., Leaver, A., Murphy, R., Seabrooke, L., Stausholm, S., & Wigan, D. (2020). Against Hollow Firms: Repurposing the Corporation for a More Resilient Economy. <https://research.cbs.dk/en/publications/against-hollow-firms-repurposing-the-corporation-for-a-more-resil>
- ²⁴ SOMO (2023). <https://www.somo.nl/nl/aandeelhouders-eerst> SOMO.
- ²⁵ OECD. (2024). https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/09/tax-policy-reforms-2024_f158db8a/c3686f5e-en.pdf (pp. 33-44). OECD Publishing, Paris.
- ²⁶ https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_236705.htm (2025). NATO.
- ²⁷ Eurostat. (2025). Government debt at 87.4% of GDP in euro area. <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-22042025-bp>.
- ²⁸ Vallée, S., & De Weck, J. (2025, 7 juli). <https://www.theguardian.com/commentisfree/2025/jul/07/europe-guns-but-ter-defence-spending-welfare-state> The Guardian.
- ²⁹ International Monetary Fund. (2025). <https://www.imf.org/en/Publications/FM>
- ³⁰ Zie bijvoorbeeld: Adviescommissie Belastingheffing van multinationals (2020). Belastingheffing van multinationals: https://www.rijksfinancien.nl/modules/custom/rijksfinancien_visuals/assets/bouwstenen_belastingstelsel/data/rapporten/11.%20Rapport+Adviescommissie+ter+Haar.pdf;
- ³¹ Taxlive (2021): <https://www.taxlive.nl/nl/documenten/nieuws/vooral-fiscus-profitteert-van-komst-autoreus-stel-lantis/>; Taxlive Stil, H. (2024, 13 februari). <https://www.parool.nl/amsterdam/de-omstreden-vleesgigant-jbs-volgens-sommigen-de-grootste-ontbosser-van-de-amazone-verhuist-naar-amstelveen~b7a8f367/>; Het Parool. Waterval, D. (2024, 26 juli). <https://www.trouw.nl/duurzaamheid-economie/nike-is-gevestigd-in-nederland-maar-betaalt-hier-amper-belasting~b336538c/> Trouw. Smits, H. W. (2025, 3 januari). <https://www.ftm.nl/artikelen/top-25-profitteurs-belastingparadijs-nederland?share=rybSj>
- bQXSSbzKgTzzonv6gfL7oux4qEP91IsuWoZqbxwqENwhikF WCxXOKKO. Follow The Money
- ³² Commissie Doorstroomvennootschappen (2021) https://www.eerstekamer.nl/overig/20211122/rapport_commissie/document (pp. 12/17).
- ³³ Hasekamp, P. (z.d.). <https://www.cpb.nl/kijk-verder-dan-het-vestigingsklimaat> | CPB Website.
- ³⁴ IMD Business School. (2024, 17 september). https://www.imd.org/centers/wcc/world-competitiveness-center/rankings/world-competitiveness-ranking/rankings/wcr-rankings/#_tab_Rank IMD Business School For Management And Leadership Courses.
- ³⁵ Berekend d.m.v. de Pearson-correlatiecoëfficiënt
- ³⁶ <https://www.bedrijvenbeleidinbeeld.nl/beleidsinstrument/d/doorschuiving-stakingswinst> | Bedrijvenbeleid in beeld. (2024, 4 oktober). Bedrijvenbeleid in Beeld.
- ³⁷ Belastingdienst. (2025). Inkomsten uit aanmerkelijk belang https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privé/vermogen_en_aanmerkelijk_belang/aanmerkelijk_belang/inkomsten_uit_aanmerkelijk_belang/
- ³⁸ Belastingdienst. (2025, maart 20). Inkomsten uit aanmerkelijk belang https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/privé/vermogen_en_aanmerkelijk_belang/aanmerkelijk_belang/inkomsten_uit_aanmerkelijk_belang/ (p. 31).
- ³⁹ SVN Notarissen (2025, 18 juni). Vrijstelling overdrachtsbelasting | <https://svn-notarissen.nl/vrijstelling-overdrachtsbelasting-bij-aankoop-van-landbouwgrond/> SVN Notarissen.
- ⁴⁰ SVN Notarissen (2025, 18 juni). <https://svn-notarissen.nl/vrijstelling-overdrachtsbelasting-bij-aankoop-van-landbouwgrond/> Vrijstelling overdrachtsbelasting | SVN Notarissen.
- ⁴¹ Ministerie van Financiën. (2023, 7 juli). <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/30/ambtelijk-rapport-aanpak-fiscale-regelingen> (p. 41). Rapport | Rijksoverheid.nl.
- ⁴² Adviescommissie Belastingheffing van multinationals, & Ter Haar, B. (2020). https://www.rijksfinancien.nl/modules/custom/rijksfinancien_visuals/assets/bouwstenen_belastingstelsel/data/rapporten/11.%20Rapport+Adviescommissie+ter+Haar.pdf(pp. 104 & 105).
- ⁴³ Ibid, pagina's 68-69.

⁴⁴ Ministerie van Financiën. (2023, 7 juli). <https://www.rijks-overheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/30/ambtelijk-rapport-aanpak-fiscale-regelingen> (p. 28/29). Rapport | Rijksoverheid.nl.

⁴⁵ ISEO Economisch Onderzoek (2024). <https://edepot.wur.nl/653265>

⁴⁶ Ibid.

⁴⁷ Belastingdienst. (2025). https://download.belastingdienst.nl/belastingdienst/docs/erf_schenkel_bedropvolgingsreg_2025_suc0351z51fd.pdf#:~:text=%E2%88%92%20Goingconcernwaarde%20is%20meer%20dan,000.

⁴⁸ Ministerie van Financiën. (2023, 7 juli). Ambtelijk rapport Aanpak Fiscale Regelingen (p. 41). Rapport | Rijksoverheid.nl.

⁴⁹ Belastingdienst. (2024, 11 juli). https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/inkomstenbelasting/inkomstenbelasting_voor_ondernemers/fiscale_reserves/herinvesteringsreserve

⁵⁰ Ministerie van Financiën. (2023, 7 juli). <https://www.rijks-overheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/30/ambtelijk-rapport-aanpak-fiscale-regelingen> (p. 29). Rapport | Rijksoverheid.nl.

⁵¹ Belastingdienst. (2023, 24 oktober). https://www.belastingdienst.nl/wps/wcm/connect/bldcontentnl/belastingdienst/zakelijk/winst/inkomstenbelasting/inkomstenbelasting_voor_ondernemers/ondernemersaftrek/stakingsaftrek

⁵² Ministerie van Financiën. (2023, 7 juli). <https://www.rijks-overheid.nl/documenten/rapporten/2023/06/30/ambtelijk-rapport-aanpak-fiscale-regelingen> (p. 26). Rapport | Rijksoverheid.nl.

⁵³ Tax Foundation (2025, januari 14). 2025 <https://taxfoundation.org/data/all/eu/corporate-income-tax-rates-europe/> | Tax Foundation. Tax Foundation.

⁵⁴ Thomson Reuters Business Classification

DEEL 2

De SP trekt uit het onderzoek van Fernandez, Hietland en Schellekens twee conclusies. Het onderzoek toont aan dat er met de plannen van de SP voldoende inkomsten te genereren zijn om de alternatieven uit ons verkiezingsprogramma 'SuperSociaal' te kunnen bekostigen. Daarnaast laten hun analyses zien dat dit kan zonder dat het schadelijke gevolgen heeft voor de economische ontwikkeling van Nederland.

In het volgende geven we de financiële onderbouwing van een aantal grote SP-alternatieven. Daarna volgt een beknopt overzicht van de inkomsten en uitgaven. Zoals alle veranderingen in de politiek zullen we veranderingen stap voor stap doorvoeren. Niet alles kan en zal tegelijk in- en doorgevoerd worden. Maar hoe groter de SP, hoe sneller deze alternatieven voor Supersociaal Nederland verwezenlijkt kunnen worden.

Niet alle plannen, zowel qua inkomsten als uitgaven, zijn hieronder in detail meegenomen. We laten zien dat alleen al met deze maatregelen substantieel meer opgehaald kan worden dan wordt uitgegeven. Daarmee blijft voldoende ruimte om ook andere plannen uit ons verkiezingsprogramma te financieren en eventuele tegenvallers qua kosten op te vangen.

Eerlijk delen bonus

Structureel: 10 miljard euro voor verlaging box 1.

Uit het onderzoeken naar de financiële en economische gevolgen van onze voorstellen door Fernandez, Hietland en Schellekens blijkt dat het verhogen van de vennootschapsbelastingen mogelijk is. Dat dit kan zonder de economie schade aan te richten. Hiermee kunnen we een bedrag vrijspelen van 10 miljard euro waarmee de SP de inkomstenbelasting voor lagere en middeninkomens flink wil verlagen. Met dit voorstel gaan mensen met lagere en middeninkomens er 700 tot 1000 per jaar op vooruit. Voor de SP is deze 'Eerlijk delen bonus' een logisch en rechtvaardig voorstel omdat hiermee een deel van de winsten die worden voorgebracht door werkende klasse bij hen terugkomen.

Het grote woonplan: Wonen zonder Winst

Incidenteel: WoonFonds 30 miljard euro; Structureel: WoonFonds 7 miljard euro

Met het plan 'Wonen zonder Winst' voegen we 1 miljoen betaalbare woningen toe. Met een maximaal huur van 800 euro en beschikbaar voor mensen met lage en middeninkomens, 75% van alle mensen. We bevriezen de huren en compenseren woningbouwcorporaties. Hiervoor lenen we 30 miljard door de staatsschuld met 2,7% te verhogen en dit in een WoonFonds toe te voegen. Daarnaast toppen we de hypotheekrenteaftrek af boven de 600.000 euro. Zodat we 6 miljard euro kunnen toevoegen aan het WoonFonds om te investeren in het bouwen van betaalbare huurwoningen. Met dit WoonFonds kunnen we woningbouwverenigingen leningen, subsidies en garantstellingen bieden voor meer betaalbare woningen. We pakken de leegstand aan en stoppen de speculatie met grond door een planbatenheffing die ruim 1 miljard euro oplevert. Hierdoor is het WoonFonds vanaf jaar één gevuld met 37 miljard euro.

Een Nationaal ZorgFonds zonder eigen risico

Structureel: inkomensafhankelijke premie zonder eigen risico en tandarts, fysiotherapie en GGZ in basispakket 4,5 miljard euro + start Nationaal Onderzoeksfonds Geneesmiddelen 0,1 miljard euro.

Met een inkomensafhankelijke premie schaffen we het eigen risico helemaal en voor iedereen af. Dit plan heeft de SP eerder laten doorrekenen door het CPB. Met dit plan gaat 80% van alle mensen, dus alle lagere en middeninkomens, erop vooruit. We schaffen de zorgverzekeraars af. Zij maken nog steeds winsten, reclames en hebben allemaal hun eigen organisatiekosten (1 miljard euro). Minder concurrentie, minder versnippering en dus minder bureaucratie zorgt voor forse kostenbesparingen (2 miljard euro). Tegelijkertijd zorgt één Nationaal ZorgFonds voor besparing door inkoopmacht bij farmaceuten (1,5 miljard euro) en een betere aanpak van zorgfraude (2,5 miljard euro). Met deze besparingen kunnen de tandarts, fysiotherapie en GGZ aan het basispakket worden toegevoegd (4,5 miljard euro). Deze toevoegingen zorgen op de middellange termijn ook voor besparingen in zorgkosten.

Gratis openbaar vervoer

Structureel: 3,6 miljard euro voor afdekken reizigersinkomsten.

We willen goed openbaar vervoer dat niemand uitsluit door de omvang van hun portemonnee. In opmaat hiernaartoe maken we het openbaar vervoer direct goedkoper door de btw te schrappen en een goedkoop maandabonnement of goedkope dagkaart in te voeren. Ook maken we stads- en streekvervoer meteen gratis voor ouderen (65+), kinderen (12-), scholieren en mensen met een beperking.

Maar we willen het openbaar vervoer zo snel mogelijk helemaal gratis maken. Zo kan iedereen reizen naar werk, onderwijs, vrienden en familie. Dat is goed voor mens, economie en klimaat.

Onderwijs voor iedereen

Structureel: 3,6 miljard euro voor schrappen inschrijfgeld MBO, HBO en WO.

Onderwijs en wetenschap zijn geen kostenposten of marktproducten, maar investeringen in de toekomst van ons land. Niet om winst te maken, maar om onze samenleving sterker, slimmer en rechtvaardiger te maken. We zijn trots op onze studenten, docenten, onderzoekers en vakmensen. Zij vormen de motor van vooruitgang. Die motor moet vrij kunnen draaien. Vrij van schulden, commerciële druk en bureaucratisch wantrouwen. Daarom maken we onderwijs toegankelijk en betaalbaar voor iedereen, investeren we in onafhankelijk onderzoek en geven we de ruimte terug aan mensen met kennis van zaken. Van mbo tot universiteit, van techniek tot filosofie: leren is een recht en kennis is van ons allemaal.

Iedereen moet een goede opleiding kunnen volgen, of je nu naar het mbo, hbo of de universiteit gaat. We beginnen met het schrappen van het lesgeld voor mbo-studenten en maken daarna ook studeren op hogescholen en universiteiten gratis. Als we een welvarend land willen blijven, moet iedereen kunnen leren. Daarom maken we al ons onderwijs gratis.

Loon om van te leven

Structureel: 7,4 miljard euro voor verhogen wettelijk minimumloon verhogen naar 18 euro aan daaraan gekoppelde uitkeringen. 0,5 miljard euro voor afschaffen jeugdloon vanaf 18 jaar.

Samen met vele (jongeren)organisaties en vakbonden hebben we het voor elkaar gekregen dat het jeugdloon nu al van 23 naar 21 jaar is teruggebracht. Nu gaan we het minimumjeugdloon vanaf 18 jaar afschaffen, zodat je vanaf die leeftijd een volwaardig loon krijgt.

Het loon en inkomen moet voldoende zijn om van te kunnen leven. Daarom verhogen we het minimumloon direct naar 18 euro per uur en er komt een wettelijke ondergrens van 60 procent van het mediane loon van voltijds werkenden. Alle uitkeringen die gekoppeld zijn aan het minimumloon, zoals WIA, Wajong, bijstand en AOW stijgen mee met de verhoging van het minimumloon. Zo krijgen gepensioneerden meer te besteden en zorgen we voor een bijstand waarmee niemand in armoede hoeft te leven. Dankzij het inverdieneffect wordt een groot deel van de kosten van deze WML verhoging terugverdiend, dit is al verrekend.

Duurzame woningen met lagere rekeningen

Structureel 2 miljard euro voor het Nationaal isolatieprogramma en het verduurzamen van woningen

Door collectief woningen te isoleren en verduurzamen zorgen we voor een effectieve aanpak van veel problemen. Schimmelwoningen, hoge stookkosten, tocht, onnodig hoog energieverbruik moeten we samen en met een duidelijk plan verleden tijd maken.

Ontwikkelingssamenwerking voor een rechtvaardige wereld

Structureel 1,8 miljard euro voor ontwikkelingssamenwerking

Ontwikkelingssamenwerking is een belangrijk onderdeel van onze relatie met de rest van de wereld en zorgt ervoor dat wij ons steentje bij kunnen dragen aan het verminderen van leed en het verbeteren van omstandigheden voor mensen. We gaan voldoen aan de 0,7% BNI norm.

Politie voor een veilig Nederland

Structureel 1 miljard euro voor politie.

De politie verdient na jaren aan rechtse bezuinigingen een kabinet dat in hen investeert. Zaken als meer personeel, minder werkdruk, achterstallig onderhoud aanpakken, meer wijkagenten en verbinding met mensen vergt dat ten minste dit bedrag in de politiek wordt geïnvesteerd.

Zorgbuurthuizen

Structureel 1 miljard euro voor het oprichten van zorgbuurthuizen.

Het succesvolle initiatief in Oss heeft laten zien dat zorgbuurthuizen goed zijn voor ouderen en personeel. Daarom maken we een start met meer zorgbuurthuizen, onder andere door leegstaande panden in de wijken zelf om te bouwen.

0% btw op gezonde voeding

Structureel 0,7 miljard euro gederfde inkomsten door btw op gezonde voeding af te schaffen

Gezond eten moet gestimuleerd worden in plaats van onbetaalbaar zijn. Daarom zetten we het btw tarief van gezonde voeding zoals groente en fruit (schijf van vijf) op nul. Op de lange termijn zorgt dit ook nog eens voor besparingen door verbeterde gezondheid.

De rechtsstaat voor iedereen

Structureel 0,5 miljard voor Huizen van het Recht en 0,2 miljard voor de sociaaladvocatuur

We laten niet toe dat het recht iets voor de rijken is. Door te investeren in Huizen van het Recht en meer geld voor de sociaaladvocatuur maken we het recht voor iedereen bereikbaar.

Een hart voor de sport

Structureel 0,5 miljard voor toegankelijke sport

Sporten is goed voor de gezondheid, maar steeds minder volwassenen en kinderen sporten. Door te investeren in de toegankelijkheid en betaalbaarheid van sport, en goede sportlessen in het onderwijs zorgen we dat sporten er voor iedereen bij kan horen. Op de lange termijn zorgt dit ook nog eens voor besparingen door verbeterde gezondheid.

2. INKOMSTEN EN UITGAVEN

Fiscale maatregelen uit rapport: Ruimte voor Publieke Investerings

De fiscale maatregelen uit dit rapport brengen naar schatting 30 miljard euro op aan besparingen en inkomsten. Dit betreft vpb naar 35,8% (11,4mld), Invoering vermogensbelasting (9,3mld), Invoering belasting inkoop eigen aandelen (2,0 - 2,9mld), Aanpassing erf- en schenkbelasting (4,2mld) en Aanpak fiscale maatregelen (2,8-2,9mld).

Overige maatregelen uit rapport: Ruimte voor Publieke Investerings

De overige maatregelen genoemd in dit rapport brengen naar schatting 20 miljard euro op aan besparingen. Dit betreft het afbouwen van de hypotheekrenteaftrek voor dure woningen (6mld), en een begin maken aan het afbouwen van de tot wel 46,4 miljard aan fossiele subsidies (14mld).

Aanpakken belastingontwijking en belastingconstructies

Er vindt veel belastingontwijking en ontduiking plaats in Nederland. Bedrijven sluizen vele tientallen miljarden euro's onbelast of laag belast via ons land en Nederlandse vermogenden hebben tientallen miljarden aan vermogen uitstaan in belastingparadijzen. Ook zijn er veel fiscale constructies waarmee belasting ontweken wordt, zoals miljarden vrijwel onbelast onderbrengen in stichtingen en andere fiscale trucs. Door een start te maken aan de aanpak van deze praktijken worden de belastingopbrengsten verhoogd (5mld).

Aanpakken fraude door zorgcowboys

Er gaat in Nederland door frauduleuze zorgaanbieders tot wel 10 miljard aan gemeenschapsgeld verloren. Bovendien leiden kunnen deze praktijken leiden tot risicovolle situaties voor patiënt en zorgverleners. Door een start te maken met de aanpak hiervan kunnen de kosten verminderd worden (2,5mld).

Weg met onnodige bureaucratie zorg

Door marktwerking en controledrang zijn er veel onnodige managementlagen toegevoegd en bureaucratische processen opgetuigd. Dit brengt hoge kosten met zich mee en leidt ertoe dat zorgverleners tot wel 40% van hun tijd kwijt zijn aan administratie. Door in deze onnodige bureaucratie te snijden kunnen zorgverleners zich weer richten op het verlenen van zorg, wat betere zorg en minder kosten met zich mee brengt (2mld).

Halveren externe inhuur Rijksoverheid

Decennia aan uitholling van de overheid heeft de staat afhankelijk gemaakt van externe inhuur en consultants. Dit leidt tot verlies van kennis, effectiviteit en een slechter functionerende overheid. Door te snijden in de externe inhuur keren we dit proces, verbeteren we de overheid en kunnen we aan de Roemernorm gaan voldoen (1,7mld).

Aanpakken woekerwinsten Big Farma

De farmaceutische industrie maakt enorme winsten, ten koste van de premiebetaler. Medicijnprijzen kunnen omlaag, onder andere doordat het Nationaal ZorgFonds als één organisatie onderhandelt met de farmaceutische industrie en dankzij een Nationaal Onderzoeksfonds Geneesmiddelen (1,5mld).

Financiële transactiebelasting

Flitshandel op de beurs en andere vormen van financiële activiteiten die geen waarde toevoegen, maar wel financiële instabiliteit en speculatie brengen, moeten belast en afgeremd worden (1,3mld).

Afschaffen innovatiebox

De innovatiebox is een fiscale regeling die vooral grote techbedrijven ten goede komt, maar weinig echte innovatie teweegbrengt. Hiermee is het vooral een fiscale truc en kan dit geld beter besteed worden (1mld).

Grondwaardebelasting

Er vindt veel speculatie en winstbejag plaats door middel van grondprijzen. Gemiddeld 60% van de huizenprijzen wordt bepaald door grond. Door een eerste stap te maken in het belasten hiervan maken we het mogelijk om meer te bouwen en kan de gemeenschap meedelen in stijgende waarde van grond (1mld).

Afschaffen van de zorgverzekeraars

Zorgverzekeraars maken de zorg minder efficiënt, bijvoorbeeld door ingewikkelde en tijdrovende bureaucratie en de vele miljoenen die het jaarlijkse overstapcircus kosten. Ook zijn de uitvoeringskosten van de zorgverzekeraars sinds het ziekenfonds honderden miljoenen hoger geworden. Met het invoeren van het Nationaal Zorgfonds maken we veel van deze activiteiten overbodig (1mld).

Verhogen bankbelasting

De banken hebben de afgelopen jaren recordwinsten gemaakt van vele miljarden. Dit is mede mogelijk gemaakt door de (impliciete) garanties die zij krijgen van de overheid, het monetaire beleid en hun rol in het geldstelsel. Met het verhogen van de bankbelasting maken we een start aan het vragen van een eerlijke bijdrage van de banken (0,6mld).
Digitale dienstenbelasting

Digitale dienstenbelasting

Dat een digitale dienstenbelasting nodig is is al op vele niveaus duidelijk gemaakt. Het proces om deze belasting in te stellen is gestrand in de EU. Door dit nationaal in te voeren worden digitale diensten eerlijker belast (0,5mld).
Afschaffen expatregeling

Afschaffen expatregeling

De expatregeling en speciale voordelen voor buitenlandse medewerkers van grote bedrijven is niet meer van deze tijd. Het is daarom zaak deze af te schaffen (0,5 mld).

3. Overzicht inkomsten en uitgaven

Structurele uitgaven	Budgettair beslag (MLD)
Verlagen schijf 1 Box 1	10
WML naar 18 met behoud van koppeling met uitkeringen	7,4
Nationaal Zorgfonds	4,6
Zorgbezuinigingen terugdraaien	5
Gratis Openbaar Vervoer	3,6
Gratis onderwijs (MBO/HBO/WO)	3,6
Nationaal isolatieprogramma en verduurzaming woningen	2
Ontwikkelingssamenwerking 0,7% BNI-norm	1,8
Huurbevriezing (compensatie woningcorporaties)	1,1
Investeren in politie	1
Zorgbuurthuizen	1
0% btw op gezonde voeding (schijf van vijf)	0,7
Huizen van het Recht + sociaaladvocatuur	0,7
Afschaffen jeugdloon vanaf 18	0,5
Investeren in toegankelijke sport en sportonderwijs	0,5
Totaal	43,5

Inkomsten	Budgettair belang (MLD)
Fiscale maatregelen uit rapport: Ruimte voor Publieke Investerings	30
Overige maatregelen uit rapport: Ruimte voor Publieke Investerings	20
Aanpakken belastingontwijking en belastingconstructies	5
Aanpakken fraude door zorgcowboys	2,5
Weg met onnodige bureaucratie zorg	2
Halveren externe inhuur Rijksoverheid	1,7
Aanpakken woekerwinsten Big Farma	1,5
Financiële transactiebelasting	1,3
afschaffen innovatiebox	1
Grondwaardebelasting	1
Afschaffen van de zorgverzekeraars	1
Verhogen bankbelasting	0,6
Digitale dienstenbelasting	0,5
Afschaffen expatregeling	0,5
Totaal	68,6

SP.